

VENDIM
Nr. 27, datë 9.5.2012

NË EMËR TË REPUBLIKËS SË SHQIPËRISË

Gjykata Kushtetuese e Republikës së Shqipërisë, e përbërë nga:

Bashkim Dedja,	Kryetar i Gjykatës Kushtetuese
Vladimir Kristo	Anëtar i “ “
Petrit Plloçi	Anëtar i “ “
Vitore Tusha	Anëtare e “ “
Sokol Sadushi ¹	Anëtar i “ “
Sokol Berberi	Anëtar i “ “
Admir Thanza	Anëtar i “ “
Altina Xhoxhaj	Anëtare e “ “

me sekretare Enina Mullaj, në datën 21.6.2011, mori në shqyrtim në seancë gjyqësore me dyer të hapura, çështjen nr.24/6 Akti, që i përket:

KËRKUES: Roxhers Durdaj, përfaqësuar nga avokatët Dorian Matlija dhe Andi Kananaj, me deklaram në seancë gjyqësore nga babai i të miturit.

ALKETA HAZIZAJ, përfaqësuar nga avokatët Dorian Matlija dhe Andi Kananaj, me deklaram në seancë gjyqësore.

Shoqata e Familjarëve të Viktimave të Shpërthimit të Gërdecit, përfaqësuar nga avokatët Dorian Matlija dhe Andi Kananaj, me prokurë të përgjithshme.

SUBJEKT I INTERESUAR: Fatmir Mediu, përfaqësuar nga avokatët Ardian Visha dhe Petrit Serjani, me prokurë të përgjithshme.

OBJEKTI: Shfuqizimi, si i papajtueshëm me Kushtetutën e Republikës së Shqipërisë, i vendimit nr. 5, datë 1.3.2010 të Kolegjit Penal të Gjykatës së Lartë.

BAZA LIGJORE: Nenet 42/2, 131/f, 134/1/g dhe 134/2 të Kushtetutës së Republikës së Shqipërisë; nenet 2, 6 dhe 13 të Konventës Evropiane të të Drejtave të Njeriut (KEDNJ); ligji nr. 8577, datë 10.2.2000 “Për organizimin dhe funksionimin e Gjykatës Kushtetuese të Republikës së Shqipërisë”.

GJYKATA KUSHTETUESE,

pasi dëgjo i relatorin e çështjes, Altina Xhoxhaj, përfaqësuesit e kërkuësve që kërkuar pranimin e kërkesës, përfaqësuesit e subjektit të interesuar që kërkuar rrëzimin e kërkesës dhe pasi shqyrtoi çështjen në tërësi,

VËREN:

I

1. Kërkuësit Roxhers Durdaj dhe Alketa Hazizaj, në cilësinë e personave të dëmtuar akuzues, i janë drejtuar Gjykatës së Lartë, veçmas, me kërkesë për procedim penal të shtetasit Fatmir Mediu, për kryerjen e veprës penale “plagosje e rëndë nga pakujdesia”, të parashikuar nga neni 91 i Kodit Penal (KP). Meqenëse personi ndaj të cilit është ngritur akuza gëzon cilësitë e përcaktuara në nenin 141/1 të Kushtetutës dhe nenin 75/b të Kodit të Procedurës Penale (KPP), juridiksioni fillestar për shqyrtimin e kësaj çështjeje i takon Gjykatës së Lartë.

2. Me vendimin e datës 14.12.2009, bazuar në nenin 338 të KPP-së, Kolegji Penal i Gjykatës së Lartë, i caktuar me short për shqyrtimin e kërkesës së paraqitur nga Roxhers Durdaj, vendosi zhvillimin e seancës së pajtimit mes palëve në datën 15.1.2010. Në seancën e datës 15.1.2010, për arsye se pala e dëmtuar akuzuese kërko i që në seancë të merrte pjesë personalisht personi i akuzuar për kryerjen e veprës penale, vendosi shtyrjen e seancës së pajtimit në datën 25.1.2010.

¹ Gjyqtari S. Sadushi, i cili ka qenë relator i çështjes në seancën plenare, është larguar nga detyra në datën 23.6.2011, për shkak të mbarimit të mandatit të tij, dhe për këtë arsye nuk ka qenë pjesë e vendimmarjes së Gjykatës. Pas largimit të gjyqtarit S. Sadushi kjo çështje i është caktuar gjyqtarës A. Xhoxhaj.

3. Me vendimin e datës 15.12.2009, bazuar në nenin 338 të KPP-së, Kolegji Penal i Gjykatës së Lartë, i caktuar me short për shqyrtimin e kërkesës së paraqitur nga Alketa Hazizaj, vendosi të caktojë zhvillimin e seancës së pajtimit mes palëve në datën 25.1.2010.

4. Në seancën e datës 25.1.2010, ku u zhvillua seanca e pajtimit për të dëmtuarin akuzues Roxhers Durdaj, Kolegji Penal i Gjykatës së Lartë që shqyrtonte këtë kërkesë konstatoi se pranë asaj Gjykate ishte paraqitur, në të njëjtën datë dhe me të njëjtin objekt, edhe një kërkesë tjetër për procedim penal të shtetasit Fatmir Mediu, me kërkuese të dëmtuarën akuzuese Alketa Hazizaj. Në këto kushte, bazuar në nenin 92 të KPP-së, Kolegji Penal vendosi të bashkojë çështjen në gjykim, me të dëmtuar akuzues Roxhers Durdaj (nr. 4 regjistri, datë 18.11.2009) me çështjen me të dëmtuar akuzuese Alketa Hazizaj (nr. 5 regjistri, datë 18.11.2009) dhe dërgimin e akteve për t'u bashkuar me atë çështje.

5. Në seancën e datës 25.1.2010, Kolegji Penal që shqyrtonte çështjen me të dëmtuar akuzuese Alketa Hazizaj, pasi u vu në dijeni të vendimit për bashkimin e procedimeve penale, vlerësoi se nevojitej kohë për t'u njohur me dosjen dhe për kryerjen e veprimeve të nevojshme formale nga sekretaria dhe vendosi shtyrjen e seancës gjyqësore në datën 15.2.2010.

6. Në seancën e datës 15.2.2010, Kolegji Penal i Gjykatës së Lartë u propozoi palëve zgjidhjen e çështjes me pajtim. Duke qenë se nuk u arrit të realizohej pajtimi mes tyre dhe prej palës së dëmtuar akuzuese u kërkuar vazhdimi i gjykimit të çështjes, pasi u dëgjuan përfaqësuesit e të dy palëve, u caktua seanca e radhës në datën 1.3.2010, për t'i lënë kohë palës së dëmtuar akuzuese të paraqiste dokumentet e tjera që do t'i bashkëngjiteshin kërkesës.

7. Në seancën e datës 1.3.2010, pasi administroi provat e paraqitura prej palës së dëmtuar akuzuese, përfundimisht, me vendimin nr. 5, datë 1.3.2010, Kolegji Penal i Gjykatës së Lartë vendosi: *“mosfillimin e procedimit penal ndaj shtetasit Fatmir Mediu, për veprën penale të “plagosjes së rëndë nga pakujdesia”, të parashikuar nga neni 91 i KP-së”*.

8. Në datën 8.2.2011, kërkuessit i janë drejtuar Gjykatës Kushtetuese, duke kërkuar shfuqizimin e vendimit të Kolegjit Penal të Gjykatës së Lartë, si jokushtetues, me pretendimin se ai ka cenuar të drejtën e tyre për një proces të rregullt, në këto drejtime:

8.1. Gjykata e Lartë nuk ka respektuar ndarjen kushtetuese mes gjyqësorit dhe prokurorisë, duke ushtruar pa të drejtë atributet e organit të akuzës. Kompetenca e mosfillimit të ndjekjes penale është aspekt i funksionit kushtetues të ushtrimit të ndjekjes penale, e cila në vetvete përfaqëson tërësinë e veprimeve procedurale të parashikuara nga ligji me qëllim vërtetimin ose rrëzimin e akuzës së ngritur. Gjykata duhet të mbetet autoritet mbi palët *“supra partes”*, ajo nuk mund të përfaqësojë akuzën, çka do të thotë se kjo e drejtë i takon vetëm të dëmtuarit akuzues.

8.2. Si rezultat i keqinterpretimit të vendimeve të Gjykatës Kushtetuese, Gjykata e Lartë ka përjashtuar tërësisht pjesëmarrjen e prokurorit në gjykim, ndërkohë që në rastin e gjykimit të çështjeve me të dëmtuar akuzues ai thjesht gëzon një pozitë të veçantë, por nuk mund të përjashtohet nga gjykimi.

8.3. Gjykata e Lartë nuk mori parasysh mungesën e fazës së hetimeve paraprake. Në rastet e parashikuara në nenin 59/1 të KPP-së ka vetëm hetim gjyqësor, çka do të thotë se nuk kryhet asnjë veprim procedural që përfshihet në të gjithë Titullin VI, të Pjesës së Dytë të KPP-së, që rregullon fazën e hetimeve paraprake. Baza ligjore e përdorur nga Gjykata e Lartë përfshin nenet 290 dhe 291 të KPP-së, që bëjnë pjesë pikërisht në këtë titull. Vendimi dhe mënyra e procedimit cenoi paanshmërinë e gjykatës, pasi vendimi për mosfillimin e procedimit penal mund të merret vetëm në fazën e hetimeve paraprake.

8.4. Gjykata e Lartë u ka mohuar kërkuessve të drejtën për t'u dëgjuar, pasi ajo nuk zhvilloi hetim gjyqësor, nuk mori në shqyrtim provat, raportet mjeko-ligjore, dëshmitarët, ekspertët, dhe çështja nuk iu nënshtrua gjykimit, për arsye se nuk u respektua procedura e kërimit të autorizimit për procedimin penal.

8.5. Gjithashtu, kërkuessve u është mohuar e drejta e ankimit në një gjykatë më të lartë. Sipas nenit 291 të KPP-së kundër vendimit për mosfillimin e ndjekjes penale lejohet ankim në gjykatë brenda 5 ditëve. Ushtrimi i dy funksioneve nga Gjykata e Lartë, atij procedues akuzues dhe atij gjyqësor, solli në vetvete një situatë të tillë që rezultoi, në praktikë, në mohimin e të drejtës së ankimit kundër këtij vendimi.

8.6. Gjykata e Lartë bëri bashkimin e çështjeve të dy kërkuessve, në shkelje të nenit 92 të KPP-së, edhe pse ato nuk ishin në të njëjtën fazë, pasi për njërin prej tyre nuk ishte kryer ende seanca e pajtimit.

8.7. Gjykata e Lartë nuk ka respektuar afatin 10 ditor për caktimin e seancës nga depozitimi i kërkesës, sipas neneve 333 dhe 338 të KPP-së.

8.8. Gjykata e Lartë e ricilësoi veprën penale, por nuk vazhdoi me gjykimin e çështjes, duke deklaruar

në mënyrë të gabuar moskompetencën e saj për gjykimin e një veprë penale të ndryshme nga ajo që pretendonin kërkuesit. Gjykata e Lartë ka arsyetuar në mënyrë të gabuar se akuza për shpërdorim detyrë përjashton akuzën për plagosje të rëndë nga pakujdesia dhe se veprimet e të akuzuarit, në kuadrin e shpërdorimit të detyrës, mund të kryhen vetëm me dashje dhe nuk mund të quhen të kryera nga pakujdesia.

9. **Subjekti i interesuar, Fatmir Mediu**, parashtroi para Gjykatës, në mënyrë të përmbledhur, se:

9.1. Pretendimi se nuk u respektua ndarja kushtetuese mes gjyqësorit dhe prokurorisë është i pabazuar. Po ashtu nuk qëndron edhe pretendimi se mosfillimi i një çështjeje penale përbën monopol procedural të organit të prokurorisë. Çdo vendim mosfillimi i mundshëm i prokurorit është objekt kontestimi dhe, tek e fundit, vendimmarrjeje përkatëse në gjykatën kompetente.

9.2. Në lidhje me pretendimin se nuk u mor parasysh faza e hetimeve paraprake, për vetë natyrën e këtij rasti dhe mbulimin e përditshëm mediatik, përbën një fakt të njohur botërisht jo vetëm kryerja e hetimeve paraprake, por edhe realizimi i tyre nga Prokuroria e Përgjithshme, veprimtari e cila nuk arriti në konkluzionin se veprimet apo mosveprimet e z. Mediu ishin të lidhura shkakshmërisht me pasojat e rënda të ardhura nga shpërthimi në Gërdec.

9.3. Në lidhje me pretendimin për cenimin e të drejtës së ankimit, kjo është një çështje që i duhet adresuar ligjvënësit dhe jo Gjykatës Kushtetuese. I njëjti problem do të ngrihej në mënyrë hipotetike në çdo rast ku Gjykata e Lartë, për shkak të ligjit, ushtron juridiksion fillestar.

9.4. Pretendimi për bashkimin e çështjeve është i pabazuar. Nuk është e vërtetë se çështjet ishin në gjendje të ndryshme, pasi qartësisht me gjendje të njëjtë kuptojmë fazën paraprake në të cilën ky proces u mbyll ligjërisht në të dy rastet.

9.5. Të pabazuara janë edhe pretendimet e tjera të ngritura nga kërkuesit.

II

A. Lidhur me legjitimitimin e kërkuesve

10. Gjykata vëren se, në kuptim të nenit 131, shkronja “f” të Kushtetutës ajo është kompetente për gjykimin përfundimtar të ankesave të individëve për shkeljen e të drejtave të tyre kushtetuese për një proces të rregullt ligjor, pasi të jenë shteruar të gjitha mjete juridike për mbrojtjen e këtyre të drejtave. Në lidhje me legjitimitimin e kërkuesve që kanë vënë në lëvizje këtë gjykim kushtetues individual, Gjykata vlerëson se kërkuesit Roxhers Durdaj dhe Alketa Hazizaj legjitimohen *ratione personae* për paraqitjen e kërkesës, në kuptim të nenit 131/f dhe 134/1/g të Kushtetutës. Ata legjitimohen *ratione temporis*, pasi kërkesa është paraqitur brenda afatit ligjor dy vjeçar, të parashikuar nga neni 30 i ligjit nr. 8577, datë 10.2.2000 “Për organizimin dhe funksionimin e Gjykatës Kushtetuese të Republikës së Shqipërisë”. Në lidhje me legjitimitimin *ratione materiae*, Gjykata rithekson se ajo ka juridiksion vetëm për ato çështje që lidhen me pretendimet për cenimin e të drejtës për një proces të rregullt ligjor, në kuptim të nenit 131/f të Kushtetutës. Në këtë kuptim, Gjykata vëren se pretendimet që kanë të bëjnë me shkeljen e nenit 92 të KPP-së, për arsye se janë bashkuar çështjet individuale të kërkuesve, me mosrespektimin e afatit të caktimit të datës së seancës, apo me ricilësimin e veprës penale, janë çështje që kanë të bëjnë, thelbësisht, me interpretimin e ligjit nga Gjykata e Lartë dhe kërkuesit nuk kanë arritur t’i ngrënë këto pretendime në nivel kushtetues, duke mos arritur të argumentojnë, për pasojë, se cilat elemente të procesit të rregullt ligjor kanë cenuar ato.

11. Në lidhje me kërkuesin tjetër, Shoqata e Familjarëve të Viktimave të Shpërthimit të Gërdecit, Gjykata vlerëson se ai është një subjekt që nuk ka qenë palë në gjykimin e zhvilluar në Gjykatën e Lartë dhe, për pasojë, duke mos provuar interesin e tij në lidhje me këtë çështje, nuk legjitimohet për t’iu drejtuar kësaj Gjykate.

B. Lidhur me pretendimin për cenimin e parimit të gjyimit nga një gjykatë e caktuar me ligj

12. Kërkuesit pretendojnë se Gjykata e Lartë ka ushtruar pa të drejtë atributet e organit të akuzës dhe nuk ka respektuar ndarjen kushtetuese mes gjyqësorit dhe prokurorisë, për arsye se kompetenca e mosfillimit të ndjekjes penale është aspekt i funksionit kushtetues të ushtrimit të ndjekjes penale. Sipas tyre, Gjykata e Lartë, duke marrë pa të drejtë kompetencën e përfaqësimit të akuzës, nuk qëndroi mbi palët dhe denaturoi krejt procesin. Në rastet e parashikuara në nenin 59/1 të KPP-së ka vetëm hetim gjyqësor dhe përjashtohet faza e hetimeve paraprake.

13. Bazuar në parimin *jura novit curia*, Gjykata mund të vlerësojë vetë nëse pretendimet e ngritura në kërkesë bien në fushën e veprimit të një dispozite të caktuar, që nuk është parashtruar para saj dhe ajo nuk e konsideron veten të detyruar nga cilësimi që i është bërë fakteve të çështjes nga kërkuuesi. Në këtë kuptim Gjykata vëren se pretendimet e mësipërme të kërkuarit duhet të trajtohen në këndvështrim të respektimit të parimit të gjykatës së caktuar me ligj, si element i të drejtës për një proces të rregullt ligjor, të sanksionuar në nenin 42 të Kushtetutës. Gjykata ka theksuar se termi “gjykatë” karakterizohet në sensin material nga funksioni i saj gjyqësor që ka të bëjë me zgjidhjen e çështjeve që janë në kompetencë të saj, në një proces të zhvilluar mbi një procedurë ligjrisht të përcaktuar dhe në pajtim me shtetin e së drejtës. E drejta e çdo pale për t’u dëgjuar në seancë, përpara një gjykate kompetente, kërkon që gjykata të ketë juridiksion për të dëgjuar çështjen dhe që kompetenca t’i jetë dhënë asaj prej ligjit (*shih vendimet nr. 31, datë 1.12.2005; nr. 7, datë 9.3.2009; nr. 23, datë 23.7.2009; nr. 4, datë 23.2.2011 të Gjykatës Kushtetuese*). Kompetenca e gjyqtarit është kufiri që përcakton fushën e juridiksionit brenda të cilit ai është i detyruar që të procedojë për zgjidhjen e një çështjeje të caktuar. Tejkalimet e kompetencave mund të merren në shqyrtim prej Gjykatës kur ka pasur një shkelje të tillë të ligjit procedural që ka cenuar të drejtat kushtetuese për një proces të rregullt ligjor (*shih vendimin nr. 11, datë 23.4.2009 të Gjykatës Kushtetuese*).

14. Për t’i dhënë përgjigje këtij pretendimi të kërkuarit, Gjykata vlerëson të ndalet në kompetencat që Kushtetuta dhe ligji i kanë njohur organit të prokurorisë. Bazuar në nenin 148 të Kushtetutës, prokuroria ushtron ndjekjen penale si dhe përfaqëson akuzën në gjyq. Ndjekja penale (procedimi penal) përfshin dy faza të ndryshme, por të lidhura në mënyrë funksionale, fazën e hetimeve paraprake, që konsiston në kryerjen e veprimeve hetimore për të zbardhur ngjarjen dhe identifikuar autorin, dhe fazën e gjyqimit, që përfaqësohet nga mbrojtja e akuzës përpara gjykatës (*shih vendimin nr. 14, datë 21.7.2008 të Gjykatës Kushtetuese*). Në teorinë e të drejtës procedurale penale, ndjekja penale nënkupton kryerjen e të gjitha veprimeve procedurale të parashikuara nga ligji me qëllim vërtetimin e akuzës së ngritur nga prokurori. Procedimi i personit të akuzuar për kryerjen e një veprë penale nga organi i ngarkuar me këtë funksion përfshin hetimin e plotë nga organi i akuzës, mbi bazën e të cilit gjykata do të vendosë fajësinë ose pafajësinë e të dyshuarit për kryerjen e veprës penale. Procedimi penal është tagër e prokurorisë dhe i takon këtij organi, në bazë të nenit 148/1 të Kushtetutës dhe nenit 24/3 të KPP-së, të ushtrojë ndjekjen penale dhe të ngrejë akuzë publike në emër të shtetit, nëse ndodhet para kryerjes së një veprë penale të parashikuar si të tillë nga Kodi Penal (*shih vendimin nr. 3, datë 6.2.2008 të Gjykatës Kushtetuese*).

15. Gjykata vëren, megjithatë, se kjo kompetencë e prokurorit nuk shtrihet mbi të gjitha veprat penale të parashikuara nga Kodi Penal. Edhe pse ndjekja penale është funksion i prokurorisë, ekzistojnë disa raste, specifikisht të përcaktuara, në të cilat ndjekja penale i nënshtrohet ekzistencës së një ose disa kushteve për të proceduar. Në këtë kuptim, në rastin e veprave penale për të cilat parashikohet shprehimisht ndërhyrja e të dëmtuarit akuzues, është vetëm ky person që mund të ngrejë akuzë private ndaj autorit të veprës penale. Kusht i domosdoshëm për të ngritur këtë akuzë është që i dëmtuari të jetë viktimë e njëres prej atyre veprave të parashikuara për këtë qëllim nga ligji procedural penal. Vepra të tilla konsiderohen me rrezikshmëri jo të madhe shoqërore dhe që nuk cenojnë rendin publik. Neni 59/1 KPP-së parashikon se: “Ai që është dëmtuar nga veprat penale të parashikuara nga nenet 90, 91, 92, 112 paragrafi i parë, 119, 120, 121, 122, 125, 127, 148, 149 dhe 254 të Kodit Penal ka të drejtë të paraqesë kërkesë në gjykatë dhe të marrë pjesë në gjykim si palë për të vërtetuar akuzën dhe për të kërkuar shpërblimin e dëmit.” Në hartimin e kësaj dispozite, ligjvënësi është përpjekur të vendosë një balancë sa më të drejtë midis interesave publikë, nga njëra anë, të përfaqësuara dhe të mbrojtura nga prokuroria dhe interesave privatë nga ana tjetër, që lidhen ngushtë me individin dhe që për këtë arsye mund të mbrohen drejtpërdrejt prej tij.

16. Akuzë private është akti me të cilin personi i dëmtuar manifeston vullnetin për të iniciuar procedimin penal dhe për të venë para përgjegjësisë autorin e një veprë penale nga e cila personit të dëmtuar, sipas vlerësimit të tij, i kanë ardhur pasoja negative. I dëmtuari akuzues mund të përcaktohet si titullar i interesit juridik të mbrojtur nga norma që pretendohet se është cenuar nga vepra penale dhe KPP-ja i njeh atij cilësinë e “subjektit të procesit”. Në këtë rast ngritja e akuzës nga i dëmtuari akuzues nuk varet nga vendimarrja e prokurorisë, ai ka të drejtën t’i drejtohet direkt gjykatës me akuzën e tij dhe merr pjesë aktivisht në proces për ta bindur gjykatën, me anë të provave dhe fakteve, që të marrë një vendim në favor të tij, duke iu ngarkuar, njëkohësisht, edhe barra e provës për të vërtetuar para gjykatës fajësinë e personit të akuzuar. I dëmtuari akuzues ka të drejtë të shfrytëzojë të gjitha mjetet juridike të njohura nga legjislacioni procedural, përfshirë këtu edhe të drejtën e ankimit apo rekursin.

17. Në rastet kur gjykata duhet të shqyrtojë një akuzë private mbi bazën e kërkesës së të dëmtuarit akuzues, ajo është kompetente të kryejë disa veprime procedurale me qëllim dhënien e drejtësisë. Këto veprime konsistojnë në pranimin për të marrë në shqyrtim kërkesën e të dëmtuarit akuzues, vlerësimin e provave të paraqitura prej tij ose urdhërimit të organeve kompetente për të mbledhur dhe paraqitur prova, të cilat mund të jenë të rëndësishme për vërtetimin e akuzës, thirrjen e dëshmitarëve të tjerë, sipas vlerësimit të vetë gjykatës. Gjikata ka theksuar se në gjykimet mbi bazën e kërkesës së të dëmtuarit akuzues nuk ka ndjekje penale dhe as hetime paraprake, siç ndodh në rastin e akuzës publike. Në rastet e parashikuara nga neni 59/1 i KPP-së ka vetëm hetim gjyqësor, i cili shërben për të vërtetuar bazueshmërinë e kërkesës së të dëmtuarit akuzues (shih vendimin nr. 3, datë 6.2.2008 të Gjykatës Kushtetuese).

18. Gjykata vëren se, në bazë të nenit 141/1 të Kushtetutës, “Gjykata e Lartë ka juridiksion fillestar dhe rishikues. Ajo ka juridiksion fillestar kur gjykon akuzat penale kundër Presidentit të Republikës, Kryetarit dhe anëtarëve të Këshillit të Ministrave, deputetëve, gjyqtarëve të Gjykatës së Lartë dhe gjyqtarëve të Gjykatës Kushtetuese”. Po ashtu neni 75/b i KPP-së parashikon se: “Gjykata e Lartë gjykon në shkallë të parë me trup gjykues të përbërë nga 5 gjyqtarë të caktuar me short, veprat penale të kryera nga Presidenti i Republikës, deputetët, Kryeministri dhe anëtarët e Këshillit të Ministrave, gjyqtarët e Gjykatës Kushtetuese dhe gjyqtarët e Gjykatës së Lartë kur këta janë në këto funksione në kohën e gjykimit”. Në këto raste, duke qenë se Gjykata e Lartë ka juridiksionin fillestar, ajo zbaton dhe i nënshtrohet të njëjtave rregullave procedurale që do të zbatonte në një rast të tillë një gjykatë e zakonshme. Duke iu referuar dispozitave procedurale penale që rregullojnë gjykimin, konkretisht marrjen e vendimit, rezulton se ato janë të përfshira në Kod nën Kreun III (vendimi), Seksioni I, II dhe III. Bazuar në këto dispozita, në përfundim të shqyrtimit gjyqësor, gjykata është kompetente të vendosë: i) pushimin e çështjes (neni 387 i KPP-së) kur ndjekja penale nuk duhet të fillonte, ose nuk duhet të vazhdojë, ose kur vepra penale është shuar; ii) pafajësinë e të pandehurit (neni 388 i KPP-së) kur fakti nuk ekziston ose nuk provohet se ekziston, fakti nuk përbën vepër penale, fakti nuk parashikohet nga ligji si vepër penale, vepra penale është kryer nga një person që nuk mund të akuzohet ose të dënohet, nuk provohet që i pandehuri e ka kryer veprën që akuzohet, fakti është kryer në prani të një shkakut të përligjur ose të një shkakut padënueshmërie, si dhe kur ekziston dyshim për qenien e tyre; iii) dënimin e të pandehurit (neni 390 i KPP-së) kur i pandehuri rezulton fajtor për veprën penale që i atribuohet, duke caktuar edhe llojin dhe masën e dënimit.

19. Në kuptim të nenit 148 të Kushtetutës, procedimi penal dhe ngritja e akuzës publike është tagër e prokurorisë, kurse ngritjen e akuzës private ligjvënësi e ka lënë në vlerësim të personit të dëmtuar nga vepra penale dhe është vetëm ky i fundit që vendos nëse do t’i drejtohet gjykatës për të provuar akuzën e tij dhe për t’u përballur me personin e akuzuar. Gjykata rithekson se, në ndryshim nga rastet tipike të akuzës publike, ku prokuroria, si organ i specializuar i ndjekjes penale, kryen hetime paraprake me qëllim të vërtetimit të akuzës dhe dërgimin e çështjes për gjykim, në rastet e akuzës private mungon faza e hetimeve paraprake që zhvillohet nga prokurori. Mungesa e fazës së hetimeve paraprake në këtë lloj gjykimi nuk nënkupton që gjykata, gjatë shqyrtimit të këtyre kërkesave, mund të ushtrojë kompetenca të cilat ligjvënësi ia ka njohur specifikisht organit të akuzës, gjatë kësaj faze procedurale. Kompetencat e gjykatës, edhe gjatë shqyrtimit të kësaj kategorie çështjesh, janë të njëjta me ato të cilat ajo ushtron edhe në rastin kur vihet në lëvizje në bazë të akuzës së ngritur nga prokurori, qëndrim të cilin rezulton se Gjykata e Lartë e ka mbajtur në raste të tjera kur ka shqyrtuar si shkallë e parë kërkesa me të dëmtuar akuzues, për akuza të ngritura ndaj personave me imunitet (shih vendimet nr. 7, datë 7.6.2010; nr. 8, datë 21.6.2010; nr. 3, datë 6.6.2011 të Gjykatës së Lartë).

20. Gjykata ka theksuar se dispozita e nenit 135 të Kushtetutës, sipas së cilës pushteti gjyqësor ushtrohet nga Gjykata e Lartë, gjykatat e apelit dhe gjykatat e shkallës së parë, në aspektin procedural penal do të thotë se një person nuk mund të deklarohet fajtor për kryerjen e një veprë penale, e as mund t’i jepet një dënim penal, pa një vendim gjykatë, të marrë në bazë të ligjit. Në aspektin kushtetues, administrimi i drejtësisë është funksion i gjykatave, çka përcakton vendin e kësaj dege të pushtetit në sistemin e institucioneve të pushtetit shtetëror dhe statusin e gjyqtarëve. Administrimi i drejtësisë nga gjykata, që ka në themel të drejtën e personit për një arbitër të pavarur dhe të paanshëm, nënkupton shqyrtimin e një çështjeje që është përgatitur më parë dhe dhënien e një vendimi përfundimtar mbi të. Gjatë gjykimit, një gjykatë, duke ushtruar këtë funksion, është e detyruar të hetojë të gjitha rrethanat në mënyrë të plotë, në tërësi dhe në mënyrë objektive dhe ta zgjidhë çështjen në themel. Funksioni kushtetues i dhënies së drejtësisë nga gjykatat është i ndryshëm nga funksioni i ndjekjes penale që ushtron prokurori. Kur ushtron ndjekjen penale prokurori vetëm mbledh provat për të vërtetuar akuzën dhe verifikon nëse ndodhet në kushtet që e detyrojnë të pushojë akuzën ose çështjen penale, apo ta dërgojë çështjen në gjykatë. Gjykata, në përfundim të procesit, vendos për deklarimin

fajtor ose të pafajshëm të të pandehurit, që do të thotë, se në ushtrim të funksionit të dhënies së drejtësisë në kontekstin penal, është gjykata që vendos për themelin e akuzës së ngritur nga prokurori (*shih vendimet nr. 14, datë 21.7.2008; nr. 10, datë 2.4.2009 të Gjykatës Kushtetuese*).

21. Përfundimisht, Gjykata vlerëson se vendimi për mosfillimin e procedimit penal është kompetencë ekskluzive e organit të prokurorisë. Gjykata e Lartë, nëse vlerëson mungesën e kriterëve ligjore për procedim, nuk mund të shprehet me vendim për mosfillimin e procedimit penal, por duhet të bazohet në dispozitat që i janë njohur asaj gjatë fazës së gjykimit. Duke marrë një vendim të tillë, për mosfillimin e procedimit penal, Gjykata e Lartë i ka atribuar vetes një kompetencë, e cila jo vetëm që nuk i njihet nga ligji, por që njëkohësisht i ka cenuar edhe pozicionin e saj si organ që realizon me paanshmëri dhënien e drejtësisë. Në rastet kur gjykata (e zakonshme apo dhe Gjykata e Lartë) vihet në lëvizje me anë të kërkesës së të dëmtuarit akuzues, ajo, njësoj si në rastin kur është vënë në lëvizje nga organi i prokurorisë, është e detyruar të ushtrojë funksionet e saj për dhënien e drejtësisë. Mosfillimi i ndjekjes penale është atribut vetëm i prokurorisë dhe vetëm për çështjet që, sipas KPP-së, janë në kompetencë të saj.

Për sa më sipër, Gjykata vlerëson se Gjykata e Lartë, duke ushtruar kompetenca që nuk i janë njohur asaj me ligj, ka cenuar parimin e gjykimit nga një gjykatë e caktuar me ligj, si element i të drejtës për një proces të rregullt ligjor, të sanksionuar në nenin 42 të Kushtetutës.

22. Gjykata vëren, gjithashtu, se bazuar në nenin 59/2 të KPP-së, në rastin e gjykimit të kërkesave me të dëmtuar akuzues, prokurori merr pjesë në gjykimin e këtyre çështjeve dhe, sipas rastit, kërkon dënimin e të pandehurit ose pafajësisë së tij. Në këtë kategori çështjesh pozita procedurale e prokurorit është e një lloji të veçantë. Ai nuk është palë në debatin gjyqësor që zhvillohet midis të pandehurit dhe të dëmtuarit akuzues, por është i përjashtuar nga roli i tij si përfaqësues i akuzës dhe si autoritet që ushtron ndjekjen penale. Gjykata ka theksuar se si akuza publike, ashtu edhe akuza private, të parashikuara nga legjislacioni procedural penal, janë dy mekanizma që shërbejnë për ndjekjen penale të autorit të veprës penale dhe në asnjë rast ato nuk kanë për qëllim eliminimin e njëra tjetrës. Ato bashkëveprojnë dhe në raste të caktuara gjejnë zbatim veçmas. Akuza publike nuk mund të shmanget. Ajo ushtrohet sa herë që prokuroria krijon bindjen se vepra e kryer cenon rendin publik apo interesin e shoqërisë. Këtë prokuroria e bën duke ndërhyrë në procesin e iniciuar nga i dëmtuari akuzues (*shih vendimin nr. 3, datë 6.2.2008 të Gjykatës Kushtetuese*).

23. Gjykata konstaton se gjykimi i çështjes konkrete në shqyrtim është bërë në mungesë të përfaqësuesit të organit të akuzës. Nga dosja gjyqësore nuk rezulton që ai të jetë njoftuar nga Gjykata e Lartë për gjykimin, në mënyrë që t'i krijohej mundësia për të qenë i pranishëm në seancat gjyqësore të zhvilluara në atë gjykatë. Neni 128, pika 1, shkronja “b” i KPP-së parashikon se aktet procedurale janë absolutisht të pavlefshme kur nuk respektohen dispozitat që lidhen me të drejtën e prokurorit për pjesëmarrjen e tij në gjykim. Në këtë kuptim, mungesa e prokurorit në gjykim, në procesin e vënë në lëvizje nga i dëmtuari akuzues, passjell pavlefshmërinë absolute të procesit, pa e lënë këtë pjesëmarrje në vlerësimin e këtij të fundit ose gjykatës.

Për sa më sipër, Gjykata vlerëson se procesi i zhvilluar në Gjykatën e Lartë është i cenueshëm edhe për shkak të zhvillimit të tij në mungesë të përfaqësuesit të organit të akuzës, gjë që e bën atë të parregullt në kuptim kushtetues.

C. Lidhur me pretendimin për cenimin e së drejtës për t'u dëgjuar

24. Kërkuesit kanë pretenduar se Gjykata e Lartë u ka mohuar të drejtën për t'u dëgjuar, pasi ajo ka arritur në konkluzionin se nuk ekzistojnë elementet e veprës penale pa bërë hetim gjyqësor dhe pa ia nënshtruar provat e paraqitura debatit gjyqësor.

25. Në lidhje me këtë pretendim Gjykata, gjatë votimit të çështjes, nuk arriti shumicën e të gjithë anëtarëve të saj², të kërkuar nga neni 133/2 i Kushtetutës dhe neni 72/1 i ligjit nr. 8577, datë 10.2.2000 “Për organizimin dhe funksionimin e Gjykatës Kushtetuese të Republikës së Shqipërisë”. Në këto kushte, në bazë të nenit 74 të ligjit nr. 8577, datë 10.2.2000 “Për organizimin dhe funksionimin e Gjykatës Kushtetuese të Republikës së Shqipërisë”, ky pretendim i kërkuesit refuzohet.

Ç. Lidhur me pretendimin për cenimin e të drejtës së ankimit

26. Kërkuesit kanë pretenduar, gjithashtu, se u është mohuar e drejta e ankimit në një gjykatë më të lartë. Sipas tyre, Gjykata e Lartë nuk e ka marrë parasysh ankimin e paraqitur ndaj vendimit nr. 5, datë

² Votuan për pranimin: B. Dedja; V. Kristo; P. Plloçi; S. Berberi. Votuan për rrëzimin: V. Tusha; A. Thanza; A. Xhoxhaj

1.3.2010, me arsyetimin se vendimet e saj janë të paankimueshme.

27. Në nenin 43 të Kushtetutës parashikohet se çdokush ka të drejtë të ankohet kundër një vendimi gjyqësor në një gjykatë më të lartë, përveçse kur në Kushtetutë parashikohet ndryshe. E drejta e ankimit kundër një vendimi gjyqësor, mbi bazën e parashikimit kushtetues, është rregulluar edhe nga dispozitat materiale e procedurale konkrete. Kjo e drejtë duhet kuptuar si mundësi e çdo individi për të pasur mjete të caktuara procedurale për të kundërshtuar vendimin e dhënë nga një gjykatë më e ulët në një gjykatë më të lartë, duke i garantuar individit të drejtën për t'u përballur me drejtësinë në të gjitha nivelet e saj. Kushtetuta i garanton individit të drejtën për t'u ankuar të paktën një herë ndaj një vendimi gjyqësor të dhënë ndaj tij. Megjithatë, kjo nuk do të thotë që e drejta e ankimit nuk mund të jetë subjekt i kufizimeve. Kreu i të drejtave themelore, i parashikuar në Kushtetutë, ka një përmbajtje të tillë që, si rregull, nuk përjashton ndonjë të drejtë nga kufizimi dhe, në këtë kuptim, vlera e nenit 43 të Kushtetutës nuk mund të qëndrojë e ndarë nga vlerat e tjera kushtetuese siç është dhe ajo e rasteve përjashtimore për kufizimin e një të drejte themelore (*shih vendimin nr. 12, datë 14.4.2010 të Gjykatës Kushtetuese*).

28. Gjykata vëren se, në bazë të nenit 2 të Protokollit 7 të KEDNJ-së, çdo person i deklaruar fajtor për një vepër penale nga një gjykatë ka të drejtë të paraqesë për shqyrtim përpara një gjykate më të lartë deklarin e fajësisë ose dënimit. Nga kjo e drejtë mund të ketë përjashtime në rastin kur ndodhemi përpara rasteve të gjykimin në shkallë të parë nga gjykata më e lartë. Gjykata Evropiane e të Drejtave të Njeriut ka theksuar se “shtetet kontraktuese gëzojnë, në parim, një hapësirë vlerësimi në përcaktimin se si e drejta e ankimit, e parashikuar në nenin 2 të Protokollit 7 të KEDNJ-së, duhet të ushtrohet” (*shih Krombach kundër Francës, vendimi datë 13 shkurt 2001, §96*). Duke u nisur nga përmbajtja e nenit 2 të Protokollit 7 të KEDNJ-së, pranohet se, për vendime të dhëna në shkallë të parë nga gjykata më e lartë, siç është rasti konkret i juridiksionit fillestar të Gjykatës së Lartë, për gjykimin e funksionarëve të lartë të shtetit, këto vendime janë të paankimueshme. Gjykata rithekson se, bazuar në nenin 135 të Kushtetutës, pushteti gjyqësor ushtrohet nga Gjykata e Lartë, gjykatat e apelit dhe ato të shkallës së parë, një organizim në të cilin Gjykata e Lartë përfaqëson organin më të lartë të sistemit gjyqësor. Bazuar në nenin 141 të Kushtetutës, Gjykata e Lartë ka juridiksion fillestar dhe rishikues, ku në nocionin kushtetues të rishikimit futet, në radhë të parë, shqyrtimi i rekurseve për pretendimet e shkeljes të ligjit material ose procedural, çka përbën funksionin kryesor të Gjykatës së Lartë. Si përjashtim, bazuar po në nenin 141/1 të Kushtetutës dhe nenin 75/b të KPP-së, Gjykata e Lartë ka edhe juridiksion fillestar në rastin kur gjykon akuzat penale ndaj funksionarëve të lartë shtetërorë, vendime për të cilat, duke qenë se shqyrtohen, edhe pse si gjykatë e zakonshme, nga organi më i lartë i piramidës gjyqësore nuk mund të parashikohet ankim në një gjykatë të lartë, por ato mund të ankimohen vetëm në Gjykatën Kushtetuese dhe vetëm për pretendime që lidhen me cenimin e të drejtës për një proces të rregullt ligjor. Fakti që në rastin e shqyrtimit të këtyre çështjeve nga Gjykata e Lartë, si gjykatë e shkallës së parë, nuk është parashikuar e drejta e ankimit në një gjykatë më të lartë, nuk e bën procesin të parregullt nga pikëpamja kushtetuese.

Për sa më sipër, Gjykata vlerëson se ky pretendim i kërkuesit është i pabazuar.

PËR KËTO ARSYE,

Gjykata Kushtetuese e Republikës së Shqipërisë, në mbështetje të nenit 131, shkronja “f” dhe nenit 134, pika 1, shkronja “g” të Kushtetutës, si dhe të neneve 72 dhe 77 të ligjit nr. 8577, datë 10.2.2000 “Për organizimin dhe funksionimin e Gjykatës Kushtetuese të Republikës së Shqipërisë”, me shumicë votash,

VENDOSI:

- Pranimin e kërkesës të paraqitur nga kërkuesit Roxhers Durdaj dhe Alketa Hazizaj.
- Rrëzimin e kërkesës së paraqitur nga kërkuesi Shoqata e Familjarëve të Viktimave të Shpërthimit të Gërdecit, për mungesë legjitimitimi.
- Shfuqizimin e vendimit nr. 5, datë 1.3.2010 të Kolegjit Penal të Gjykatës së Lartë dhe kthimin e çështjes për shqyrtim në Gjykatën e Lartë.

Ky vendim është përfundimtar, i formës së prerë dhe hyn në fuqi ditën e botimit në Fletoren Zyrtare.

Anëtarë pro: Bashkim Dedja (kryetar), Petrit Pllaçi, Vladimir Kristo, Sokol Berberi, Altina Xhoxhaj, Admir Thanza.

Anëtarë kundër: Vitore Tusha

MENDIM PARALEL

1. Gjykata Kushtetuese (Gjykata) ka pranuar pretendimet e kërkuarve Roxhers Durdaj dhe Alketa Hazizaj (ndërkohë që subjekti tjetër kërkuar, Shoqata e Familjarëve të Viktimave të Shpërthimit të Gërdecit, nuk është legjitimuar për t'iu drejtuar kësaj Gjykate), duke shfuqizuar si të papajtueshëm me Kushtetutën vendimin nr. 5, datë 1.3.2010 të Kolegjit Penal të Gjykatës së Lartë, me arsyetimin se Gjykata e Lartë, duke vendosur mosfillimin e procedimit penal, i ka atribuuar vetes një kompetencë që ligji i njeh organit të prokurorisë (*shih paragrafin 21 të vendimit*). Në këtë mënyrë, Gjykata e Lartë ka cenuar parimin e gjykimit nga një gjykatë e caktuar me ligj.

2. Pavarësisht se në qëndrimin përfundimtar pajtohem me vendimin e shumicës për pranimin e kërkesës, kam mendim të kundërt lidhur me standardin kushtetues për të cilin ajo (shumica) pretendon se është cenuar.

3. Sikurse edhe shumica, mendoj se vendimi për mosfillimin e ndjekjes penale është atribut vetëm i organit të prokurorisë dhe vetëm për çështjet që, sipas KPP-së, janë në kompetencë të saj e, për pasojë, Gjykata e Lartë duke marrë një vendim të tillë ka ushtruar kompetenca që nuk i janë njohur asaj me ligj, por nuk mendoj se në këtë mënyrë kërkuarve i është cenuar parimi i gjykimit nga një gjykatë e caktuar me ligj.

4. Në jurisprudencën e konsoliduar të Gjykatës, gjykimi i çështjes nga një gjykatë e caktuar me ligj, sipas nenit 42/2 të Kushtetutës, është një element i procesit të rregullt ligjor. Gjykata është shprehur se fraza “gjykatë e caktuar me ligj” mbulon jo vetëm bazën ligjore për vetë ekzistencën e gjykatës, por edhe kompozimin e trupit gjykues të ngarkuar për shqyrtimin e çdo çështjeje konkrete (*shih vendimet nr. 14, datë 17.4.2007; nr. 11, datë 23.4.2009; nr. 11, datë 23.4.2009 të Gjykatës Kushtetuese*). E drejta e çdo pale për t'u dëgjuar në seancë përpara një gjykate kompetente, kërkon që gjykata të ketë juridiksion për të dëgjuar çështjen dhe që kompetenca t'i jetë dhënë prej ligjit.

5. Një gjykatë karakterizohet, në kuptimin thelbësor të shprehjes, nga funksioni i saj gjyqësor, me të cilin duhet kuptuar të vendosurit mbi çështjet brenda kompetencave të saj, bazuar në rregullimet ligjore dhe sipas procedurave të zhvilluara në mënyrë të përcaktuar. Ajo duhet gjithashtu të kënaqë një numër kërkesash të mëtejshme si pavarësia, veçanërisht prej ekzekutivit, paanësia, qëndrueshmëria në detyrë e anëtarëve të saj dhe garancitë e ofruara nga procedura e saj (*shih vendimin nr. 31, datë 1.12.2005 të Gjykatës Kushtetuese*).

6. Kompetenca e gjyqtarit është kufiri i fundit që përcakton fushën e juridiksionit brenda të cilit ai është i detyruar që të procedojë për zgjidhjen e një çështjeje të caktuar. Tejkallimet e kompetencave mund të merren në shqyrtim prej Gjykatës kur ka pasur një shkelje të tillë të ligjit procedural që ka cenuar të drejtat kushtetuese për një proces të rregullt ligjor. Detyrimi i respektimit nga gjyqtari të kufirit të kompetencës është, ndër të tjera, parakusht për të mos lejuar që shumë gjyqtarë të ushtrojnë të njëjtin pushtet me vendime për një fakt të caktuar. Prandaj, për çdo rast dhe çështje të mundshme, ligji ka parashikuar një gjykatë kompetente për të gjykuar. Marrja nga një gjykatë e kompetencës që i takon me ligj një gjykate tjetër, mund të bëhet vetëm nëse e lejon ligji dhe vetëm nga gjykatat që ai cakton (*shih vendimin nr. 11, datë 23.4.2009 të Gjykatës Kushtetuese*).

7. Duke shkuar më tej, rastet konkrete të marra në shqyrtim nga kjo Gjykatë për cenimin e parimit të gjykatës së caktuar me ligj, kanë të bëjnë me kompozimin e trupit gjykues (gjyqtar i vetëm apo një trup gjykues) lidhur me vlerën e kërkesëpadisë (*shih vendimet nr. 35, datë 12.12.2003 dhe nr. 13, datë 18.5.2006 të Gjykatës Kushtetuese*); me kompetencën lëndore të Gjykatës për Krime të Rënda për gjykimin e disa veprave të caktuara penale, të cilat, për shkak të ndryshimeve në KPP, i përkasin kompetencës së gjykatave të zakonshme, në kushtet kur ligji i ri nuk përmban asnjë dispozitë transitorie për mënyrën se si do të veprohej për çështjet e regjistruara në gjykatat e krimeve të rënda (*shih vendimin nr. 11, datë 23.4.2009 të Gjykatës Kushtetuese*); me respektimin e procedurës së shortit në caktimin e gjyqtarit kompetent për të shqyrtuar çështjen (*shih vendimin nr. 31, datë 5.7.2011 të Gjykatës Kushtetuese*).

8. Nga analiza e këtyre rasteve mendoj se parimi i gjykatës së caktuar me ligj sanksionon përbërjen e trupit gjykues, kompetencën (lëndore, tokësore, etj.) apo juridiksionin e gjykatës në gjykimin e çështjes; ndërsa, në rastin kur është pretenduar cenimi i këtij parimi për shkak të mënyrës së përfundimit të gjykimit (në rastin konkret kërkuarve ka pretenduar se çështja nuk është gjykuar nga një “gjykatë e caktuar me ligj” pasi Kolegjet e Bashkuara të Gjykatës së Lartë nuk kanë dalë me vendim unifikues), Gjykata, në vendimin nr. 18, datë 3.5.2007, duke vlerësuar se “në përfundim të shqyrtimit të çështjes, si kolegji civil ashtu dhe kolegjet e

bashkuara, kanë të njëjtat mundësi procedurale për të vendosur” ka çmuar se shqyrtimi i çështjes nga Kolegjet e Bashkuara (edhe pse ato nuk kanë përfunduar gjykimin me vendim unifikues) nuk e keqëson mundësinë procedurale të kërkuarit dhe, për pasojë, ka theksuar se nuk është cenuar parimi *de quo*.

9. Nisur nga kjo premisë, në rastin objekt shqyrtimi, sikurse është shprehur dhe shumica, Gjykata e Lartë, bazuar në nenin 141/1 të Kushtetutës dhe 75/b të KPP-së, ka juridiksion fillestar, pra gjykon në shkallë të parë, ndër të tjera, për akuzat penale në ngarkim të anëtarëve të Këshillit të Ministrave. Në këtë kuptim, mendoj se ajo është gjykata e caktuar me ligj që ka juridiksionin dhe kompetencën për të dëgjuar dhe shqyrtuar çështjen.

10. Fakti se Gjykata e Lartë, në momentin e marrjes së vendimit, nuk ka vendosur në një nga mënyrat e parashikuara nga KKP-ja, pra nuk ka vendosur pushimin e çështjes sipas nenit 387 të KPP-së, pafajësinë e të pandehurit sipas nenit 388 të KPP-së apo dënimin e tij sipas nenit 390 të KPP-së, nuk do të thotë që ajo (Gjykata e Lartë) nuk është gjykata kompetente me ligj për të shqyrtuar çështjen. Përkundrazi, mendoj se Gjykata e Lartë, sipas nenit 141/1 të Kushtetutës dhe 75/b të KPP-së, është i vetmi organ që ka juridiksion për shqyrtimin e çështjes *de quo* dhe se ajo ka vendosur mbi një çështje që hyn në kompetencat e saj, por duke bërë një interpretim të gabuar të dispozitave që sanksionojnë mënyrën e përfundimit të gjykimit (marrjen e vendimit).

11. Për sa më lart, mendoj se Kolegji Penal i Gjykatës së Lartë, duke vendosur mosfillimin e procedimit penal, nuk i ka mundësuar kërkuarve të kenë një zgjidhje përfundimtare për mosmarrëveshjen objekt gjykimi, pra të realizojnë efektivisht të drejtën e aksesit në gjykatë, të parashikuar nga neni 42 i Kushtetutës.

12. Sipas jurisprudencës së Gjykatës, e drejta për akses në gjykatë të referon tek e drejta që ka çdo individ për t’u drejtuar në një gjykatë që ka juridiksion të plotë për të zgjidhur çështjen. Kjo e drejtë nuk përfshin vetëm të drejtën për të filluar një proces, por edhe të drejtën për të pasur, nga ana e gjykatës, një zgjidhje përfundimtare për mosmarrëveshjen objekt gjykimi, pasi aksesit në gjykatë duhet të jetë substantiv dhe jo thjesht formal. Në një shoqëri demokratike, e drejta për administrim të mirë të drejtësisë zë një vend të dallueshëm dhe asnjë interpretim i ngushtë i nenit 42 të Kushtetutës nuk përputhet me qëllimet dhe objektin e tyre. Administrimi i mirë i drejtësisë fillon me garancinë që një individ të ketë akses në gjykatë për t’i siguruar atij të gjitha aspektet e një forme gjyqësore të shqyrtimit të çështjes (*shih vendimet nr. 14, datë 3.6.2009; nr. 38, datë 30.12.2010; nr. 10, datë 29.3.2011; nr. 26, datë 13.6.2011; nr. 41, datë 28.9.2011 të Gjykatës Kushtetuese*).

13. Gjithashtu, e drejta për t’iu drejtuar gjykatës, e parë nga këndvështrimi i nenit 42 të Kushtetutës, ka për qëllim t’u garantojë palëve në proces të drejtën për t’u dëgjuar dhe për t’i vendosur ato në çdo rast në pozita të barabarta para gjykatës. Në këtë këndvështrim, Gjykata ka vlerësuar se normat dhe parimet kushtetuese, ku bën pjesë edhe e drejta e individit për një proces të rregullt ligjor, përbëjnë bazën e nocionit të dhënies së drejtësisë. Administrimi i drejtësisë nga gjykata, që ka në themel të drejtën e personit për të pasur një arbitër të pavarur dhe të paanshëm, nënkupton shqyrtimin e një çështjeje që është përgatitur më parë dhe dhënien e një vendimi përfundimtar mbi të. Gjatë shqyrtimit, gjykata, në ushtrimin e funksioneve të saj, është e detyruar të hetojë të gjitha rrethanat në mënyrë të plotë, në tërësi dhe në mënyrë objektive dhe ta zgjidhë çështjen në themel (*shih vendimin nr. 10, datë 2.4.2009 të Gjykatës Kushtetuese*).

14. Në rastin objekt shqyrtimi, mendoj se Kolegji Penal i Gjykatës së Lartë, duke vendosur mosfillimin e procedimit penal, nuk ka shqyrtuar dhe zgjidhur çështjen në themel, duke cenuar të drejtën e kërkuarve për të pasur një zgjidhje përfundimtare të mosmarrëveshjes në një nga mënyrat e parashikuara në nenet 387, 388 dhe 390 të KPP-së, që bëjnë fjalë për mënyrën e përfundimit të shqyrtimit gjyqësor. Në këtë mënyrë, Gjykata e Lartë ka cenuar të drejtën e kërkuarve për t’iu drejtuar gjykatës e si pasojë edhe të drejtën e palëve për t’u dëgjuar. Në këtë këndvështrim, jam i mendimit se vendimi i Gjykatës së Lartë i ka cenuar kërkuarve të drejtën për një proces të rregullt ligjor.

Anëtar: Vladimir Kristo

MENDIM PAKICE

Në lidhje me cenimin e standardit të gjykatës së caktuar me ligj, ndaj qëndrim të ndryshëm nga shumica dhe, për këtë arsye, parashtoj mendimin tim në pakicë.

Në vendimin e saj, shumica ka vlerësuar se Gjykata e Lartë ka cenuar parimin e gjykimit nga një

gjykatë e caktuar me ligj, si element i së drejtës për një proces të rregullt ligjor, të sanksionuar në nenin 42 të Kushtetutës, duke arsyetuar se vendimi për mosfillimin e procedimit penal është kompetencë ekskluzive e organit të prokurorisë dhe se Gjykata e Lartë, nëse vlerëson mungesën e kriterëve ligjore për procedim, nuk mund të shprehet me vendim për mosfillimin e procedimit penal, por duhet të bazohet në dispozitat që i janë njohur asaj gjatë fazës së gjyqimit.

Gjykimi i çështjes nga një gjykatë e caktuar me ligj është një element i procesit të rregullt ligjor, dhe fraza “gjykatë e caktuar me ligj” e përcaktuar në nenin 42/2 të Kushtetutës mbulon jo vetëm bazën ligjore për vetë ekzistencën e gjykatës, por edhe kompozimin e trupit gjykues të ngarkuar për shqyrtimin e çdo çështje konkrete (shih vendimet nr. 14, datë 17.4.2007; nr. 11, datë 23.4.2009; nr. 11, datë 23.4.2009 të Gjykatës Kushtetuese). Verifikimi i kompetencës, i juridiksionit, apo përbërjes së rregullt të trupit gjykues për gjykimin e një çështjeje, si momente thelbësore të një procesi ligjor, të cilat kanë gjetur pasqyrim në pjesë të veçanta të Kodeve të Procedurës, mbeten si një detyrim për t’u zgjidhur nga vetë gjykata dhe që nuk lidhen domosdoshmërisht me disponibilitetin e palëve në gjykim. Gjykata ka theksuar se termi gjykatë karakterizohet në sensin material nga funksioni i saj gjyqësor, që ka të bëjë me zgjidhjen e çështjeve që janë në kompetencë të saj, në një proces të zhvilluar mbi një procedurë ligjërisht të përcaktuar dhe në pajtim me rendin e së drejtës. E drejta e çdo pale për t’u dëgjuar në seancë përpara një gjykate kompetente, kërkon që gjykata të ketë juridiksion për të dëgjuar çështjen dhe që kompetenca t’i jetë dhënë asaj prej ligjit (shih vendimet nr. 31, datë 1.12.2005; nr. 7, datë 9.3.2009; nr. 22, 22.7.2009; nr. 23, datë 23.7.2009 të Gjykatës Kushtetuese).

Bazuar në nenin 141/1 të Kushtetutës, Gjykata e Lartë ka juridiksion fillestar dhe rishikues. Ajo ka juridiksion fillestar kur gjykon akuzat penale kundër Presidentit të Republikës, Kryetarit dhe anëtarëve të Këshillit të Ministrave, deputetëve, gjyqtarëve të Gjykatës së Lartë dhe gjyqtarëve të Gjykatës Kushtetuese. Po ashtu, në nenin 75/b të KPP-së parashikohet se Gjykata e Lartë gjykon në shkallë të parë veprat penale të kryera nga Presidenti i Republikës, deputetët, Kryeministri dhe anëtarët e Këshillit të Ministrave, gjyqtarët e Gjykatës Kushtetuese dhe gjyqtarët e Gjykatës së Lartë, kur këta janë në këto funksione në kohën e gjyqimit.

Për sa më sipër, rezulton se Gjykata e Lartë ka qenë gjykata kompetente për të shqyrtuar këtë çështje dhe, në kuptim të nenit 42 të Kushtetutës, ajo ka qenë gjykata e caktuar me ligj. Në lidhje me veprimet konkrete dhe vendimmarrjen e Gjykatës së Lartë, rezulton se në të gjitha rastet kur Gjykata e Lartë ushtron juridiksionin e saj fillestar, ajo zbaton dhe i nënshtrohet të njëjtave rregullave procedurale që zbaton një gjykatë e zakonshme fakti. Gjykata Kushtetuese ka theksuar se në rastet kur gjykata duhet të shqyrtojë një akuzë private mbi bazën e kërkesës së të dëmtuarit akuzues, ajo është kompetente të kryejë disa veprime procedurale me qëllim dhënien e drejtësisë. Këto veprime konsistojnë në pranimin për të marrë në shqyrtim kërkesën e të dëmtuarit akuzues, vlerësimin e provave të paraqitura nga i dëmtuari ose urdhërimin e organeve kompetente për të mbledhur dhe paraqitur prova, të cilat mund të jenë të rëndësishme për vërtetimin e akuzës, thirrjen e dëshmitarëve të tjerë sipas vlerësimit të vetë gjykatës. Në rastet e parashikuara nga neni 59/1 i KPP-së ka vetëm hetim gjyqësor, i cili shërben për të vërtetuar bazueshmërinë e kërkesës së të dëmtuarit dhe jo të akuzës publike të ngritur nga organi i prokurorisë. Të dëmtuarit i krijohet mundësia që edhe pa pjesëmarrjen e prokurorit të arrijë të përballlet para gjykatës me autorin e veprës penale nga e cila atij i ka ardhur dëmi (shih vendimin nr. 3, datë 6.2.2008 të Gjykatës Kushtetuese). Gjykata e zakonshme është i vetmi organ procedues për veprat penale që ndiqen mbi kërkesën e të dëmtuarit akuzues (shih vendimin nr. 39, datë 23.6.2000 të Gjykatës Kushtetuese).

Bazuar në nenin 359 të KPP-së, hetimi gjyqësor bëhet në seancë dhe fillon me marrjen e provave të kërkuara nga i dëmtuari akuzues, prova të cilat shqyrtohen nga gjykata në funksion të dhënies së vendimit. Nëse Gjykata e Lartë (e cila në këto raste zbaton dispozitat që rregullojnë gjykimin në shkallë të parë), mbi bazën e provave të shqyrtuara, konstaton ekzistencën e rrethanave që nuk lejojnë fillimin e procedimit, bazuar në nenin 387 të KPP-së ajo merr vendim për pushimin e çështjes.

Nga arsyetimi i vendimit të shumicës rezulton se shkak për shfuqizimin dhe cenimin e të gjithë procesit të zhvilluar në Gjykatën e Lartë është vetëm përmbajtja e dispozitivit të vendimit nr. 5, datë 1.3.2010 të Kolegjit Penal të asaj gjykate. Edhe pse jam dakord me vendimin e shumicës se vendimi për mosfillimin e procedimit penal është përcaktuar nga KPP-ja si vendim që mund të merret nga organi i prokurorisë, në rastin në shqyrtim vlerësoj se nuk ka dallim esencial për sa i përket pasojave juridike që sjell për kërkuesin vendimi për pushimin (i parashikuar si vendim që mund të merret nga gjykata, në mbështetje të nenit 387 të KPP-së), dhe ai për mosfillimin e çështjes penale (i parashikuar si vendim që mund të merret nga prokurori, në mbështetje të nenit 291/1 të KPP-së).

Gjykata ka theksuar, gjithashtu, se sipas nenit 42/2 të Kushtetutës, kushdo mund t'i drejtohet gjykatës për të mbrojtur një të drejtë, liri apo interes kushtetues e ligjor. E drejta për akses në gjykatë të referon tek e drejta që ka çdo individ për t'u drejtuar me padi në një gjykatë që ka juridiksion të plotë për të zgjidhur çështjen. Dispozita i garanton subjekteve të cenuar të drejtën t'i drejtohen një gjykate, e cila do t'i dëgjojë pretendimet e tyre dhe do të shpallë një vendim pas një gjykimi të drejtë, publik e të paanshëm. Neni 42 i Kushtetutës i siguron çdokujt të drejtën për të pretenduar të drejtat para një gjykate ose tribunali. Në këtë kuptim, ky standard përfshin të drejtën për gjykim, ku e drejta e aksesit, që është e drejta për të filluar një proces, përbën një aspekt të saj. E drejta e aksesit në një organ gjyqësor duhet të jetë një e drejtë që lidhet me themelin dhe jo një e drejtë e pastër formale. E drejta për t'iu drejtuar gjykatave nuk përfshin vetëm të drejtën për të hapur një proces, por edhe të drejtën për të pasur, nga ana e gjykatës, një zgjidhje përfundimtare në lidhje me mosmarrëveshjen.

Bazuar në dosjen gjyqësore, rezulton se kërkuesit, në cilësinë e personave të dëmtuar akuzues, i janë drejtuar Gjykatës së Lartë, veçmas, me kërkesë për procedim penal të shtetasit F.M., për kryerjen e veprës penale “plagosje e rëndë nga pakujdesia”, të parashikuar nga neni 91 i Kodit Penal (KP) dhe më pas këto dy kërkesa janë bashkuar për tu gjykuar në një çështje të vetme. Gjykata e Lartë ka proceduar duke zhvilluar fillimisht seancën e pajtimit mes palëve dhe në kushtet kur nuk u arrit ky pajtim ka vazhduar me gjykimin e çështjes penale. Pasi ka dëgjuar përfaqësuesit e të dy palëve (seanca e datës 15.2.2010) Gjykata e Lartë ka caktuar seancën e radhës në datën 1.3.2010, për t'i lënë kohë palës së dëmtuar akuzuese të paraqiste provat që do t'i bashkëngjiteshin kërkesës. Në seancën e datës 1.3.2010, pasi ka administruar provat e paraqitura prej palës së dëmtuar akuzuese, përfundimisht, me vendimin nr. 5, datë 1.3.2010, Kolegji Penal i Gjykatës së Lartë ka vendosur: *“mosfillimin e procedimit penal ndaj shtetasit Fatmir Mediu, për veprën penale të “plagosjes së rëndë nga pakujdesia”, të parashikuar nga neni 91 i KP-së”*.

Duke pasur parasysh fazat që ndjek ky lloj gjykimi, ku përfshihet paraqitja e kërkesës pranë Gjykatës së Lartë, seanca e pajtimit mes palëve, dhe më pas zhvillimi i hetimit gjyqësor, mendoj se pas paraqitjes së kërkesës dhe deri në përfundimin e hetimit gjyqësor dhe dhënien e një vendimi nga gjykata, të dëmtuarve akuzues u është njohur e drejta të paraqisnin prova para gjykatës për të vërtetuar akuzat e ngritura prej tyre. Nga ana tjetër vendimi i marrë nga Gjykata e Lartë, për shkak të pasojave që ka sjellë, nuk u ka cenuar kërkuesve të drejtën për një proces të rregullt ligjor.

Për të gjitha arsyet e parashtruara më sipër, vlerësoj se në thelb, procesi i zhvilluar në Gjykatën e Lartë nuk paraqet probleme kushtetutshmërie të tilla që të sillnin shfuqizimin e vendimit të dhënë nga ajo gjykatë dhe se kërkesa duhej të ishte rrëzuar si e pabazuar.

Anëtare: Vitore Tusha